

Mölnåls stad

**Utbildningsförvaltningen
Vägledning och kompetens Mölnåls**

Arbetsplan för studie- och yrkesvägledning i Mölnåls Stad

Innehåll

Inledning	1
Syfte och mål för studie- och yrkesvägledningen i Mölnåls Stad.....	1
Syfte	1
Mål	1
Definition av studie- och yrkesvägledning	2
Studie- och yrkesvägledarens yrkesroll	2
Vägledning och kompetens Mölnåls	2
Hela skolans ansvar.....	3
Effektmål.....	3
Fokusområden.....	3
Att göra en lokal arbetsplan	4
Utvärdering och uppföljning	5
Arbete inom de olika skolformerna	5
Slutord.....	5
Referenslista.....	6
Bilagor.....	7
Bilaga 1. Styrdokument.....	7
Bilaga 2. GR:s policy för studie- och yrkesvägledning	9
Bilaga 3. Inspiration för arbete i de olika skolformerna Mölnåls Stad	10
Bilaga 4. Hur kan man integrera syv-frågor mer i din verksamhet? (Lunds kommun, 2015)..	22
Bilaga 5. Idébank ämnesvis (Lunds kommun, 2015).....	24

Inledning

I Mölnåls Stad ska alla kommunens invånare, oavsett om det är barn, ungdomar eller vuxna, ha rätt till en likvärdig studie- och yrkesvägledning. Här ses studie- och yrkesvägledning som en naturlig del av det livslånga lärandet där det både för den enskilde individen och samhället blir en vinst när medborgarna gör medvetna och väl underbyggda val. Vi ska ge individer möjlighet att tänka kring sig själva och få kännedom om utbildnings- och yrkesalternativ. I våra verksamheter ska människor därmed ges möjlighet att lära känna sina styrkor, egenskaper och intressen samt ges möjlighet att vidga perspektiv. Individens förutsättningar och behov ska stå i fokus.

I Mölnåls Stad startar vi studie- och yrkesvägledningsprocessen så tidigt som möjligt. För att vägledningen ska bli framgångsrik är elevens egen delaktighet i valprocessen viktig. Processen, där alla ges möjlighet att få träna sig i val och väljande, ger förutsättningar för att skapa kreativa och entreprenöriella medborgare som är delaktiga i att påverka sin egen framtid.

Denna förvaltningsövergripande plan för studie- och yrkesvägledning har arbetats fram under våren 2016 av en arbetsgrupp bestående av studie- och yrkesvägledare. En referensgrupp bestående av förvaltningschef, verksamhetschef, rektorer, lärare, förstelärare, och fackliga representanter har tagit del av och gett synpunkter på materialet. Planen ska användas inom kommunens skolor och verksamheter som en inspiration och vägledning i arbetet med studie- och yrkesvägledning. Detta kräver samtidigt ett vidare arbete på varje skola/i varje verksamhet där en lokal plan arbetas fram för hur varje verksamhet vill organisera sin studie- och yrkesvägledning.

Planen bygger på följande styrdokument, bestämmelser och riktlinjer; Skollagen (2010:800), Lgr11, Lgy11, Lvu12, och Lgrsär11, Lgysär11, Sveriges vägledarförenings Etiska riktlinjer för vägledning, Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Arbete med vägledning (2013), Policy för studie- och yrkesvägledning inom GR.

Syfte och mål för studie- och yrkesvägledningen i Mölnåls Stad

Syfte

Syftet med *Arbetsplan för studie- och yrkesvägledning* är att studie- och yrkesvägledningen i kommunen ska vara likvärdig och av hög kvalitet. Planen ska utgöra en grund för hur de olika enheterna organiserar och genomför arbetet med studie- och yrkesvägledning genom varje enhets arbetsplan.

Mål

Övergripande mål är att

- eftersträva likvärdig studie- och yrkesvägledning på varje utbildningsstadium, främja väl underbyggda val och underlätta övergången mellan de olika skolformerna samt stärka individernas motivation och lust till fortsatt lärande,
- studie- och yrkesvägledning i Mölnåls Stad ska omfatta all utbildning från grundskola till vuxenutbildning,
- all pedagogisk personal, utifrån sin yrkesroll, känner till och arbetar efter Skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledning och arbetsplanen för studie- och yrkesvägledning som Mölnåls Stad fastställt,
- arbetet med Skola-Arbeta ska vara levande på enheterna,
- varje enhet utvecklar och reviderar sin arbetsplan varje läsår,

- målen för studie- och yrkesvägledningen utvärderas årligen på varje enhet.

Övergripande mål är vidare att individen ska

- bli medveten om sig själv,
- bli medveten om olika valalternativ, såsom olika utbildningar och yrken,
- bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen,
- lära sig att fatta beslut,
- lära sig att genomföra sina beslut.

Definition av studie- och yrkesvägledning

Mölnåls Stads definition av studie- och yrkesvägledning överensstämmer med *Skolverkets allmänna råd med kommentarer Arbete med studie- och yrkesvägledning* (2013);

”Studie- och yrkesvägledning kan beskrivas i både vid och snäv bemärkelse. Vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom. Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse är den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar.”

Studie- och yrkesvägledarens yrkesroll

Studie- och yrkesvägledaren arbetar med den livslånga process som inkluderar val av utbildning, yrke och karriär. Utbildningen och arbetet kan beskrivas som en blandning av de fyra vetenskapliga inriktningarna samhällsvetenskap, psykologi, sociologi och pedagogik där vägledningsteorier utgör en självklar bas. Det viktigaste verktyget i yrkesutövningen är samtalsmetodiken.

Det är viktigt att studie- och yrkesvägledaren har förståelse och insikt för en annan människas situation och kan se karriärmönster. Ett av huvudmålen med arbetet är att människor ska göra så välgrundade val som möjligt utifrån sina egna utgångspunkter. En viktig aspekt i arbetet är därmed att aktivt arbeta för att människor inte ska begränsas i sina yrkesval utifrån kön, etnicitet, social och kulturell bakgrund. Den individuella vägledningen är en process i vilken studie- och yrkesvägledaren agerar som ett stöd. För att kunna göra väl övervägda val är det viktigt att ha självkänedom, kunskap om alternativen och sina färdigheter. Studie- och yrkesvägledaren arbetar med att vidga perspektiv.

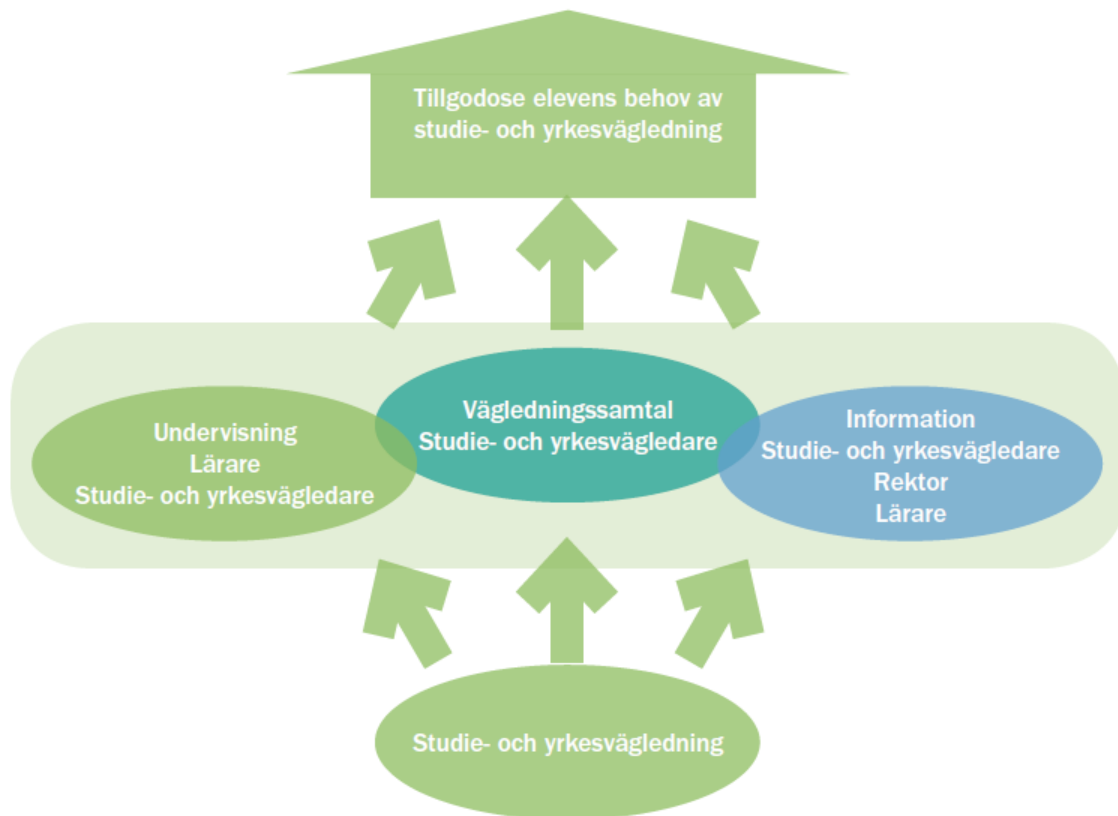
Då utbildning och arbetsmarknad är i ständig förändring är det som studie- och yrkesvägledare viktigt att hålla sig uppdaterad i ett lokalt, nationellt och internationellt perspektiv. Studie- och yrkesvägledaren samarbetar med aktörer inom bland annat utbildningsväsendet, näringslivet, omställningsföretag och sammanlänkande myndigheter som Centrala Studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Försäkringskassan och är vana att informera större grupper.

Vägledning och kompetens Mölnåls

Mölnåls Stads studie- och yrkesvägledare är organiserade i en enhet. Enheten *Vägledning och kompetens Mölnåls* ger oberoende studie- och yrkesvägledning till elever i de olika skolformerna samt vuxna kommuninvånare gällande studie- och yrkesval.

Hela skolans ansvar

Skola- och arbetslivsfrågor är hela skolans ansvar och berör all personal. Att ge eleverna kunskaper om samhälls- och arbetslivet skapar en viktig grund för dem att göra väl genomtänkta studie- och yrkesval i framtiden. Detta perspektiv bör löpa som en röd tråd i alla ämnen. Studie- och yrkesvägledaren stöttar rektor, lärare och annan skolpersonal i arbetet med studie- och yrkesvägledning.

Figur 1. Skolverket, Skolverkets allmänna råd med kommentarer Arbete med studie- och yrkesvägledning, 2013.

Effektmål

- Samarbetet mellan skola, arbetsliv och andra verksamheter ökar.
- Ett ökat antal barn, unga och vuxna upplever att skolåren gett dem en bra förberedelse inför vidare studier och arbetsliv.
- Elever når sina studiemål i högre utsträckning.
- Samhällsekonomiska besparingar då kostsamma felval och avhopp motverkas.

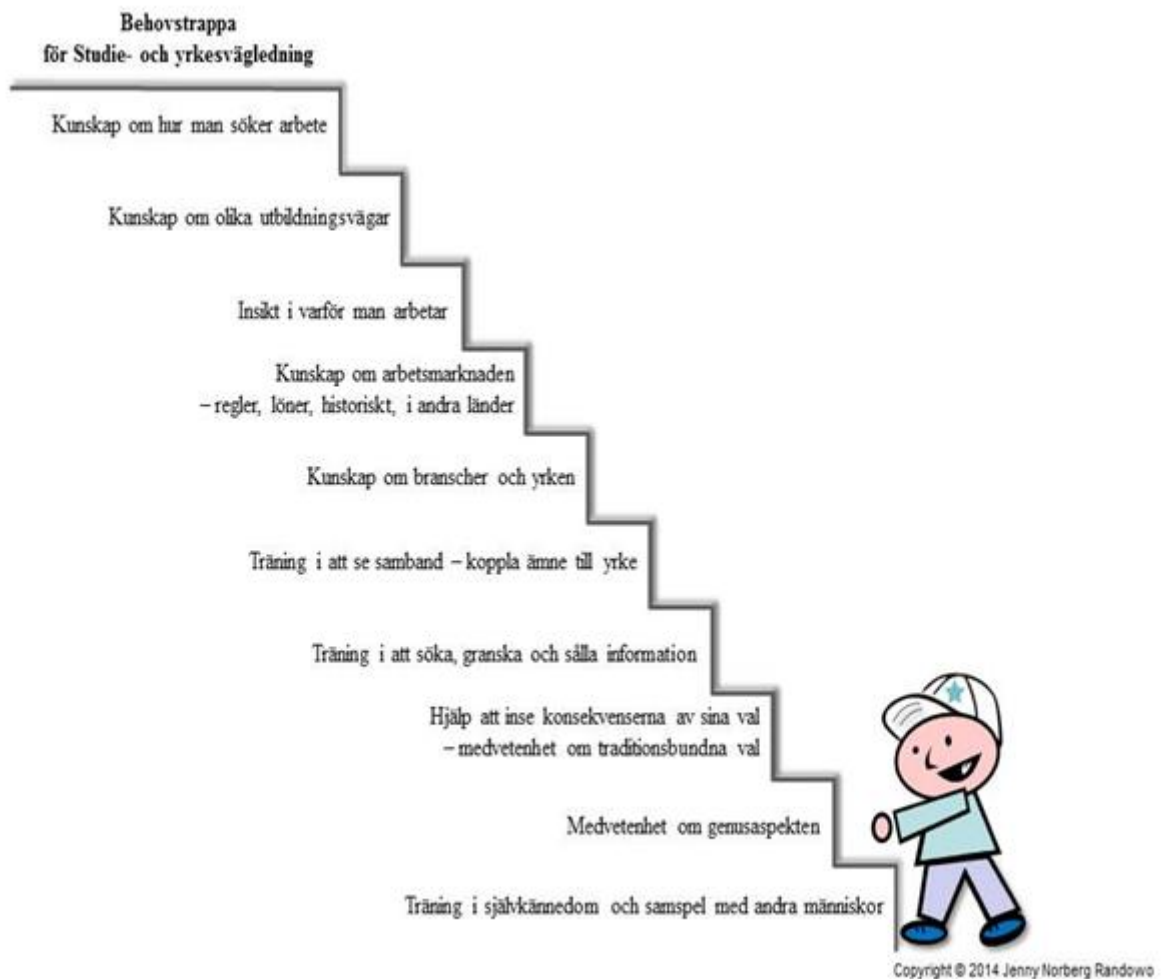
Fokusområden

Barn, ungas och vuxnas behov av vägledning ser olika ut beroende på ålder och skolformer. Rektor bör se till att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning. För att nå en likvärdig studie- och yrkesvägledning finns gemensamma fokuspunkter;

1. Styrdokument – All personal ska ha kännedom och arbeta för att nå målen enligt styrdokumenterna för studie- och yrkesvägledning. Se bilagor.

2. Plan för studie- och yrkesvägledning – Denna kommunala plan ger riktlinjer för varje enhets utformning av sin arbetsplan.
3. Systematiskt kvalitetsarbete – Genom att vara en del i det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas studie- och yrkesvägledningen utifrån elevernas behov.
4. Nätverksbygge är framtidsbygge – Alla enheter ska bygga nätverk med arbetslivet.

Att göra en lokal arbetsplan

Skolorna ska skapa en skriftlig arbetsplan för studie- och yrkesvägledningen som beskriver hur skolan ska nå målen i styrdokumentet. Planen ska synliggöra aktiviteter som tillgodoser elevens behov av studie- och yrkesvägledning.

Aktivitetserna ska vara kontinuerliga och gälla i alla skolformer. Det ska vara planerade inslag som skapar en helhet.

Arbetsplanen ska tydligt ange:

- vilka aktiviteter som ska genomföras,
- vilka årskurser/målgrupp som är aktuella för de olika aktiviteterna,
- vem som ansvarar för att aktiviteterna genomförs.

Utvärdering och uppföljning

För att identifiera utvecklingsområden och förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen är det viktigt att det sker en årlig utvärdering. Enhetschefen för Vägledning och kompetens Mölnåls bör initiera och ansvara för att utvärderingen sker både på förvaltnings- och skolenhetsnivå.

Utvärderingen på enheterna sker på initiativ av rektor och studie- och yrkesvägledare. Resultatet av utvärderingen presenteras i lokal samverkansgrupp på respektive enhet.

Arbete inom de olika skolformerna

Se bilagor för exempel på hur man i de olika verksamheterna kan arbeta med att uppfylla målen. Vidare anges vem/vilka som ansvarar för aktiviteterna inom varje verksamhetsområde. Det övergripande syftet är att studie- och yrkesvägledningen i kommunen ska vara likvärdig och av likvärdig kvalitet.

Se följande bilagor för exempel;

- Bilaga 3 - Idébank ämnesvis (Lunds kommun, 2015)
- Bilaga 4 - Arbete inom de olika skolformerna
- Bilaga 5 - Hur kan du integrera SYV-frågor mer i din verksamhet? (Lunds kommun, 2015)

Slutord

Med en *Arbetsplan för studie- och yrkesvägledning i Mölnåls Stad* skapas möjligheter för en likvärdig studie- och yrkesvägledning och ett vidgat perspektiv för eleverna gällande Skola-Samhälle-Arbetslivs-frågor. Detta ger i sin tur samhällsekonomiska besparingar. Dessa besparingar är viktiga, men den största vinsten blir för den enskilde individen. Genom de förvärvade förmågorna som arbetet utifrån planen leder till kan individen bli huvudrollsinnehavare i sitt liv och göra väl underbyggda val inför framtiden.

Referenslista

- Göteborgsregionens kommunalförbund, (2015). *Policy för studie- och yrkesvägledning inom GR*, Hämtad från http://www.grkom.se/download/18.4e3e0aba14884add6a416fa/1444218239823/vagledningspolicy_GR.pdf
- Sverige (2013). *Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Skolverket (2013) *Allmänna råd och kommentarer. Arbete med studie- och yrkesvägledning. Skolverkets allmänna råd*, Stockholm: Skolverket. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3143>
- Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011, Lgy 11*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2705>
- Skolverket. (2015). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2015), Lgr 11*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>
- Skolverket. (2012). *Läroplan för vuxenutbildningen 2012*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2945>
- Sveriges vägledarförening – *Etiska riktlinjer*, Hämtad från <http://www.vagledarforeningen.org/etisk-deklaration-0>

Bilagor

Bilaga 1. Styrdokument

Ur Skollagen (2010:800)

Huvudmannens ansvar för utbildningen

2 kap. 8 § Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Studie- och yrkesvägledning

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Ur Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (reviderad 2015)

2.2 KUNSKAPER

Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning. Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

MÅL

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- Kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning

2.6 SKOLAN OCH OMVÄRLDEN

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

MÅL

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

RIKTLINJER

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Läraren ska

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens studie-och yrkesorienterande insatser.

Bilaga 2. GR:s policy för studie- och yrkesvägledning

POLICY FÖR STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING INOM GR

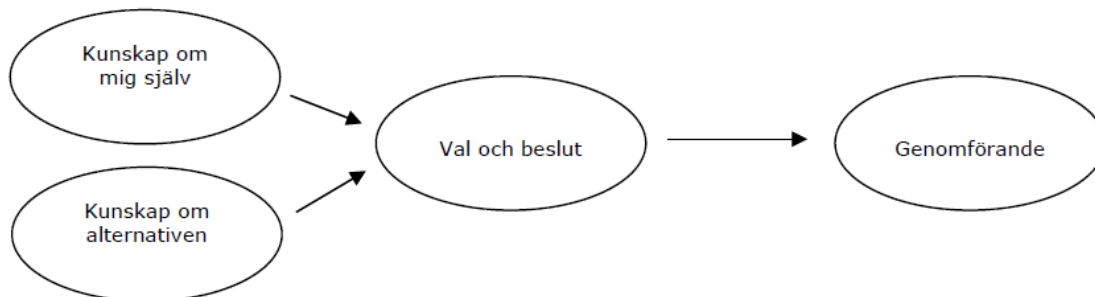
Inom GR ska det ges likvärdiga möjligheter till studie- och yrkesvägledning inför framtida karriärval. Studie- och yrkesvägledning är en opartisk och oberoende verksamhet som sätter individen i fokus. Bemötande av individer grundas på respekt och en strävan efter att etablera goda relationer. Professionens yrkesetik och uppdrag utgår ifrån de etiska värden som kan härledas ur "EU:s resolution om vägledning 9286/04", "ILO:s konvention nr 142 om yrkesvägledning", "Skollag 2010:800" och "Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Arbete med studie- och yrkesvägledningen".

Omvärlden

Förändringarna i omvärlden är omfattande, komplexa och sker över kort tid. Det gäller i synnerhet arbetsmarknaden, kravet på anpassat utbildningsutbud samt nya former för vägledning. Detta ställer krav på organisationer liksom studie- och yrkesvägledare som är uppdaterade, flexibla och nytänkande.

Idag behöver barn, ungdomar och vuxna betydligt mer omfattande stöd i att utforska, formulera och utveckla sina möjligheter än tidigare. Det handlar om väsentligt mer än att skaffa sig information för att göra ett enda val. Individen behöver utveckla och bli medveten om sig själv, sina behov, intressen och skaffa sig kunskap om omvärlden. På denna grundval gäller det att skapa strategier för att själv kunna forma sin framtid i önskad riktning. "Hur bygger jag min karriär?" i stället för "Hur väljer jag utbildning eller yrke?".

Studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledning är en processinriktad verksamhet som ger ökad kunskap för individer i alla åldrar att välja utbildning, yrke som bidrar till en bättre livsplanering. Studie- och yrkesvägledarens arbete ska engagera och uppmuntra individen för att stimulera till eget ansvarstagande och beslutsfattande. Genom att arbeta med olika verktyg och metoder, där vägledningssamtal enskilt eller i grupp är centralt, ger studie- och yrkesvägledaren individen tillfälle till reflektion och ökad medvetenhet om sig själv, sina förutsättningar och de alternativ som finns.

Bilaga 3. Inspiration för arbete i de olika skolformerna Mölnåls Stad

Idébank i grundskola årskurs 1 – 3

ÅRSKURS 1 – 3 - VÄCKA NYFIKENHET	
AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
<p>Minst en studie- och yrkesvägledande aktivitet varje läsår, exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • temaarbete kopplat till yrken/ arbetsliv/ samhälle • studiebesök på arbetsplatser • bjuda in yrkesrepresentanter som berättar om sina jobb • intervjua en person om hans/hennes arbete • fadderföretag • entreprenöriella projekt • jobba kring frågor som berör bland annat varför vi går i skolan och varför ett arbete är viktigt • göra collage om vad var och en vill ha i sin framtid och diskutera kring hur vägen dit kan se ut, vad behöver man tänka på i skolan? o.s.v.	Lärare med stöttning av studie- och yrkesvägledare
<p>Syfte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att öka kunskapen kring olika yrken, se sambanden mellan skolan och arbetslivet, samt träna på att uttrycka sig muntligt • Att öka förståelsen för varför man går i skolan och träna på att sätta ord på hur man är och tänker om sig själv • Skapa framtidsdrömmar	

Idébank i grundskola årskurs 4 – 6

ÅRSKURS 4 – 6 - FRAMTIDSINSPIRATION	
AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
<p>Minst en studie- och yrkesvägledande aktivitet varje termin, exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i ämnet musik sjunger eleverna låtar som innefattar yrken • i ämnet bild skapar elever yrkessymboler • eleverna läser bok om arbetslivet (ex. <i>Varg, nosar och jag</i> från Svenskt näringsliv) • temaarbete kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle • studiebesök i närområde • bjuda in yrkesrepresentanter som berättar om sina jobb • intervjua en person om hans/hennes arbete • entreprenöriella projekt • arbeta med material kring framtid, yrken och arbetsliv klassvis och enskilt • klassvis information och diskussioner kring jaget, yrken och utbildning • jobba kring hur vi agerar i möten med andra människor, kropps- språkets betydelse genom rollspel och diskussioner i smågrupper. • att i Idrott och hälsa diskutera arbetsmiljö och säkerhet och ergonomi	Lärare med stöttning av studie- och yrkesvägledare
Årskurs 5 Information om språkval till elever och föräldrar	Språklärare (studie- och yrkesvägledare bjuder in språklärare till informationsmöte om språkvalet och dess eventuella konsekvenser för eleverna)
<p>Syfte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att få eleverna att förstå nyttan med varje skolämne i relation till hur skolämnena kan kopplas till kunskap som används inom olika yrken och arbetslivet vid exempelvis start av elevernas kursmål eller ett arbete/tema de ska jobba med. • Att försöka vidga perspektiv och se bortom traditionella yrkesval. • Att lära känna sig själv och andra och betydelsen av hur vi agerar tillsammans med andra. • Att ytterligare öka och fördjupa kunskaperna kring olika yrken och reflektera kring arbetslivet i sig.	

Idébank i grundskola årskurs 7 - 9

ÅRSKURS 7 - MÖJLIGHETERNAS VÄGAR	
AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
Exempel på aktiviteter: Studiebesök på företag i Mölnåls stad Ta vara på närliggande företagskontakter och upprätta samarbeten med dem. Det kan till exempel röra sig om jobbskuggning, träna på intervju, studiebesök, mentorskap.	Mentor och studie- och yrkesvägledare
Intervju anställda Eleverna intervjuar två anställda på företag i grupp om två och två – redovisas i SO/SV med lärare och SYV närvarande	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Syfte <ul style="list-style-type: none"> • Öka självkännetdomen och förståelsen för hur vi påverkas av vår omgivning för att kunna fatta bra beslut för sig själva. • Att ge eleverna en bild av vad som väntar ur ett elevperspektiv. • Att få kunskap kring vad man behöver tänka på innan man gör ett val, vad/vilka som påverkar oss. Hitta strategier för att sälla och prioritera bland olika val. • Att synliggöra och fördjupa kunskapen kring olika yrken och arbetsplatser och vad arbetslivet handlar om och ökad förståelse för nyttan med att gå i skolan.	

ÅRSKURS 8 - JAG OCH OMVÄRLDEN	
AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
<p>Exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • övergripande kunskap om gymnasieprogrammen, behörighetsregler, skillnader mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram • lektion i omvärldskunskap • hur såg arbetsmarknaden ut förr, nu, i framtiden. Vi lever i en global värld • visa filmen "Världen förändras" från Svenskt Näringsliv. Diskutera förändringarna i arbetslivet. Vad vill arbetsgivarna ha? • diskussion kring kompetenser, egenskaper, anställningsbarhet 	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Yrkesföreläsningar	Mentor och studie- och yrkesvägledare
Framtidsmässan Vägledning och kompetens Mölnådal och GR Skola-Arbeitsliv ordnar en mässa där elever får möta arbetsgivare	Studie- och yrkesvägledare, mentorer närvarar under mässan
Två studiebesök i närliggande kommuner	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Uppsats om två yrken Blir bok som delas ut till eleverna	Svenskalärare och studie- och yrkesvägledare
Föreläsning om arbetsmiljö och risker	Arbetsmiljöverket/LO
Vårterminen – en veckas praov Utveckla jag-kunskapen genom att låta eleverna skugga någon på en arbetsplats, träna på intervju på en arbetsplats eller göra studiebesök/vara på praov och intervjua anställda. När de kommer tillbaka till skolan får eleverna analysera sina erfarenheter utifrån ett jag perspektiv.	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Klassvis information om gymnasiet inklusive gymnasiefilm	Studie- och yrkesvägledare
Föräldramöte med information om gymnasiet inklusive gymnasiefilm	Studie- och yrkesvägledare
<p>Syfte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att eleverna ska börja få en inblick i vilka program som finns och vad som krävs för att kunna söka olika gymnasieprogram. • Att hjälpa eleverna att se alla alternativ på ett djupare plan och få chans att reflektera kring dem. • Att öka medvetenheten om sig själva, att lära sig sätta sig själv i olika sammanhang och reflektera över hur man förhåller sig i olika situationer. • Att ge eleverna perspektiv på att arbetsmarknad och utbildning förändras över tid. • Att hjälpa eleven att komma framåt i beslutsprocessen. 	

ÅRSKURS 9 - FRAMTIDA VAL	
AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
Exempel på aktiviteter: <ul style="list-style-type: none"> • Workshop i val och väljande. Diskutera olika strategier som kan användas för att sälla bland alternativ och rangordna dem. • Genomgång av programmen i smågrupper med diskussioner i klassen efteråt.	Studie- och yrkesvägledare
Vägledningssamtal med elev (vårdnadshavare om behov finns)	Studie- och yrkesvägledare
Klassvis kvällsinformation om gymnasieansökan	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Lärare och elever går på Gymnasiemässan	Lärare och studie- och yrkesvägledare
2 veckas praktisk arbetslivsorientering (PRAO) Praon för- och efterarbetas i skolan Praktikbesök av lärare och studie- och yrkesvägledare	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Syfte <ul style="list-style-type: none"> • Att synliggöra det egna ansvaret i beslutsprocessen och att ge verktyg för att kunna ta det ansvaret. • Att eleverna ska få en bra kunskap kring alla program. Det är lika viktigt att veta vad man väljer bort som vad man väljer när det kommer till väl underbyggda val. • Förbered eleverna inför besöket genom att diskutera frågor som är bra att ställa och att kritiskt granska det som sägs. Uppmuntra elever att gå på "Öppet hus" på intressanta skolor. • Att göra en form av sammanfattning, reflektion kring tidigare vägledningssamtal och en avstämning av nuläget och hur processen ska fortsätta framåt.	

GEMENSAMT FÖR ÅRSKURS 7 - 9	
AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
<p>Minst två studie- och yrkesvägledande aktiviteter per termin, exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vägledningssamtal • gruppvägledning • flera informationstillfällen om valet till gymnasiet • besök på gymnasieprogram • delta vid föräldramöten, utvecklingssamtal och elevmöten	Studie- och yrkesvägledare
<p>En eller flera studie- och yrkesvägledande aktiviteter varje termin årskurs 7-9, exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • temaarbete: se ett företag/yrke utifrån jämställdhet, miljö, historia etc. • temaarbete t ex arbetsliv, drömyrke/branscher • vad finns det för yrkesgrupper inom offentlig verksamhet • värderingsövningar • studie- och yrkesvägledande övningar • yrkesrepresentanter berättar om vägen till ett yrke • studiebesök på arbetsplatser • presentera ditt drömyrke • visa på samband mellan ämnen och yrken • Jobbmentor (Mentor Sverige) • jobbansökan och CV • Lektion kring egenskaper, starka sidor, utvecklingsbara sidor. Hur kan jag tänka kring mig själv och hur påverkar det mina val? (Vem är jag?) • Lektion i valkompetens genom diskussioner och workshops • besök av gymnasieelever som berättar om gymnasiestudier (inte reklam för skolor eller specifika program)	Lärare med stöttning av studie- och yrkesvägledare

Idébank gymnasieskola, nationella program

	AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
	Samtliga årskurser information klassvis om val av inriktning och kurser • klassvis information om olika utbildningsalternativ, utlandsstudier, arbets-förmedling mm. • individuella vägledningssamtal • information om behörighet, urval och meritpoäng för vidare studier	Studie- och yrkesvägledare
	Samtliga årskurser Exempel på aktiviteter: • presentation av väglednings-verksamheten vid föräldramöte • information och vägledning till elev och vårdnadshavare	Studie- och yrkesvägledare
	En eller flera studie- och yrkesvägledande aktivitet varje läsår, exempel på aktiviteter: • besök från olika utbildningsanordnare • besök från olika branscher/yrken • skriva ansökan/CV • studiebesök på företag/yrken • besök på folkhögskola, högskola och universitet • utbildningsmessa • besök på andra gymnasieprogram vid eventuellt omval	Studie- och yrkesvägledare Undervisande lärare
	Syfte • Öka självkännedomen och förståelsen för hur vi påverkas av vår omgivning för att kunna fatta bra beslut för sig själva. • Att få kunskap kring vad man behöver tänka på innan man gör ett val, vad/vilka som påverkar oss. Hitta strategier för att sälla och prioritera bland olika val. • Att synliggöra och fördjupa kunskapen kring olika yrken och arbetsplatser och vad arbetslivet handlar om och ökad förståelse för nyttan med att gå i skolan. Att eleverna ska få information om högre utbildning, antagningsprocess och regelverk.	

Idébank i gymnasieskolan, introduktionsprogram (IM)

AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
<p>Samtliga årskurser Flera studie- och yrkesvägledande aktiviteter varje läsår Exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lektioner kring arbetsliv och arbetsmiljö • information om gymnasieskolans nationella program • besök på nationella program • besök på Gymnasiedagarna • information från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade) • individuella vägledningssamtal • jobbskuggning • skriva personligt brev/meritförteckning • studiebesök på företag • besök hos olika utbildningsanordnare • gruppvägledning • Framtidsmässa • föräldramöten	<p>Undervisande lärare/mentor Studie- och yrkesvägledare</p>
<p>Språkintröduktion (SPRINT) Exempel på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • information om svenska utbildningssystemet • kartläggning/Validering av tidigar • utbildning och yrkeserfarenhet • information om svenska arbetsmarknaden • yrkeskunskap	<p>Lärare och studie- och yrkesvägledare</p>
<p>Syfte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öka självkännedomen och förståelsen för hur vi påverkas av vår omgivning för att kunna fatta bra beslut för sig själva. • Att få kunskap kring vad man behöver tänka på innan man gör ett val, vad/vilka som påverkar oss. Hitta strategier för att sålla och prioritera bland olika val. • Att synliggöra och fördjupa kunskapen kring olika yrken och arbetsplatser och vad arbetslivet handlar om och ökad förståelse för nyttan med att gå i skolan. • Att eleverna ska börja få en inblick i vilka program som finns och vad som krävs för att kunna söka olika gymnasieprogram.	

Idébank i grundskola årskurs 7 - 9

AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
Exempel på aktiviteter: <ul style="list-style-type: none"> • Studiebesök på olika företag • Information kring gymnasieskolan • Information om arbetsmarknaden och annan sysselsättning • Gruppvägledning	Undervisande lärare Assisterer Studie- och yrkesvägledare
Besök på gymnasieskolor	
Praktik på gymnasieskolor	
Besök på Gymnasiedagarna	
Enskilda vägledningssamtal erbjuds både elev och vårdnadshavare	
Syfte <ul style="list-style-type: none"> • Att eleverna ska få en bra kunskap kring gymnasieprogram. Det är lika viktigt att veta vad man väljer bort som vad man väljer när det kommer till väl underbyggda val. • Viktigt att visa på bredden som finns, att arbetssätt kan skilja sig från skola till skola även om de erbjuder samma program. Det blir också en träning i att ta ett aktivt ansvar för att själv skaffa information inför valet. Ansvarig är rektor och lärare. • Att praktiken på gymnasieskolan ligger till grund för ansökan och antagning.	

Idébank i gymnasiesärskola

AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
Årskurs 1 Information om arbetsmarknaden	Lärare, assistent och studie- och yrkesvägledare
Årskurs 2 - 4 Exempel på aktiviteter; Vägledningsvecka som inkluderar; • studiebesök • gruppvägledning • information kring facket • vad som förväntas av en praktikant • CV-skrivning • APL inom vissa program • Nationella program arbetar inom Support Employment under hela läsåret	Lärare, assistent och studie- och yrkesvägledare
Årskurs 3 - 4 APL-veckor (minst tre gånger á tre veckor) Kontinuerliga besök på APL-platserna Utvärdering av sitt arbete på APL-platsen.	Lärare, assistent och studie- och yrkesvägledare
Årskurs 3 - 4 Kvällsinformation Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt LSS informerar för elever och vårdnadshavare.	Lärare, assistent och studie- och yrkesvägledare
Årskurs 4 Enskilda kartläggningssamtal/utslussningssamtal inför planerad sysselsättning efter skolan	Lärare, assistent och studie- och yrkesvägledare
Samtliga årskurser • enskilda vägledningssamtal • mässor • Folkhögskoledagen • anpassad studiegång (praktik) - individuell	Lärare, assistent och studie- och yrkesvägledare
Syfte • Gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en för dem anpassad utbildning som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet och en meningsfull fritid. • Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.	

Idébank vuxenutbildning

AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
Mölnådalensbor och elever inom vuxenutbildning Vuxna kommuninvånare erbjuds studie- och yrkesvägledning, enskilt och/eller i grupp.	Studie- och yrkesvägledare
Mölnådalensbor och elever inom vuxenutbildning SYV/mentor och elev upprättar individuell studieplan för att sätta upp mål för studierna samt underlätta för framtida val av studier och/eller arbete.	Studie- och yrkesvägledare
Mölnådalensbor och elever inom vuxenutbildning Vuxna kommuninvånare erbjuds information om fortsatta studier, arbetsmarknad och studiefinansiering, enskilt och i grupp, m.m.	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Mölnådalensbor och elever inom vuxenutbildning Vuxna kommuninvånare som så önskar ska, när det är möjligt, kunna kombinera studier på olika nivåer eller kombinera studier med arbete.	Lärare och studie- och yrkesvägledare
Syfte <ul style="list-style-type: none"> • Öka självkännedomen och förståelsen för hur vi påverkas av vår omgivning för att kunna fatta bra beslut för sig själva. • Att få kunskap kring vad man behöver tänka på innan man gör ett val, vad/vilka som påverkar oss. Hitta strategier för att sälla och prioritera bland olika val. • Att synliggöra och fördjupa kunskapen kring olika yrken och arbetsplatser och vad arbetslivet handlar om och ökad förståelse för nyttan med att gå i skolan. • Att eleverna ska få information om högre utbildning, antagningsprocess och regelverk.	

Idébank utbildning i Svenska för invandrare (Sfi)

AKTIVITET	PLANERINGSANSVARIG
Sfi-elever SYV/mentor och elev upprättar individuell studieplan för att sätta personliga mål för studierna samt underlätta för framtida val av studier och/eller arbete.	Studie- och yrkesvägledare och lärare
Sfi-elever Eleverna erbjuds information om det svenska skolsystemet, arbetsmarknad, studiefinansiering m.m.	Studie- och yrkesvägledare
Sfi-elever Exempel på studie- och yrkesvägledande aktiviteter; • Studiebesök på arbetsplatser med anknytning till undervisningen. • Information om möjligheter att kombinera studier på olika nivåer, beroende på förkunskaper eller kombinera studier med arbete. • Information om möjligheter att kombinera studier i svenska med exempelvis praktik eller andra insatser.	Lärare
Syfte <ul style="list-style-type: none"> • Information om det svenska utbildningssystemet, validering, utbildning på olika nivåer, antagningsprocess, regelverk och studiefinansiering. • Att få kunskap kring vad man behöver tänka på innan man gör ett val, självkännedom, vad/vilka som påverkar oss. Hitta strategier för att sälla och prioritera bland olika val. • Att få information om hur man skaffar kunskap kring olika yrken och svensk arbetsmarknad.	

Bilaga 4. Hur kan man integrera syv-frågor mer i din verksamhet? (Lunds kommun, 2015)

- Bjud in en kock till hemkunsken
- Ta tid för fler möjligheter att ämnesintegrera projekt som skulle kunna gagna elevernas förståelse för hur olika ämnen hänger samman och hur dessa finns implementerade inom olika yrken/högre studier
- Skriv CV och personligt brev på moderna språk
- Ämnesövergripande/temaarbeten
- Studiebesök alternativt att fler personer kommer till skolan och pratar om sina yrken
- Eleverna kan skriva CV i samarbete med företag/arbetsgivare som ger respons på deras CV och personliga brev
- Samarbeta med olika företag i moderna språk
- Ge möjlighet att besöka olika Hantverksprogram på gymnasiet, till exempel möbelsnickeri, inredningssnickeri (slöjd)
- Gör studiebesök på ateljéer, tygaffärer med mera (slöjd)
- Få besök av personer som jobbar inom områden som har anknytning till skapande verksamhet
- Samarbeta mellan ämnena för att t ex producera och skapa något
- Gör arbetsplatsbesök, och besök olika utbildningsformer
- Samarbeta med AMS. Information från arbetsförmedlare samt att aktivt använda AMS-material, hemsida, i undervisning och samtal
- Använd mentorstiden att ta upp dessa frågor på
- Samarbeten kan göras mellan alla, det finns ju hur många aspekter som helst
- Någon typ av yrkesmässa tidigt under högstadiet
- Jobbannonser, läsa och skriva
- Skriva om "mitt drömyrke"
- Utveckla samarbetet med banker, kronofogden mm. Vi kan samarbeta med andra ämnen som behandlar samma områden
- Fler studiebesök och bättre samarbete med olika företag
- Få in fler aktörer från kultur och mediebranschen. Det finns väldigt många yrken inom bild och media, det har ökat med IT
- Näringslivet skulle kunna ha någon form av tävling där eleverna själva får designa, uppfinna något som just det företaget har behov av
- Få besök av folk som jobbar inom områden som har anknytning till skapande verksamhet
- Skapa samarbetspartners om ergonomi i skolan och arbetslivet. Även andra delar som påverkar kroppen på olika sätt t.ex. stress, ljud, ljus, buller med mera
- Undervisningen från hälsoperspektiv som siktar framåt är mycket viktigt både som individ och som en del av samhället. Fler besök på arbetsplatser och besök utifrån av olika representanter från arbetslivet
- Fler besök på teater, musikal, dansföreställningar och konserter
- Fler besök av aktiva musiker i till exempel en paneldebatt eller en föreläsning. Vad krävs i branschen-frågor?
- Vi pratar redan om olika yrken inom musik och kultur. Men vi skulle kunna fördjupa lektionerna ännu mer genom att lägga ner mer tid på frågor som har just med dessa yrken att göra
- Göra fler studiebesök, ha ännu mer kontakt med olika typer av professionella utövare av kulturämnen
- Fler studiebesök på arbetsförmedlingen och på olika arbetsplatser.
- Titta mer på statistiken-yrke-lön-utbildning

- Sätt eleverna i mycket mer skarpa, jobbliknande situationer. ”Riktiga” arbetsuppgifter, sådana som känns entreprenöriella, skapa arbetsplatsliknande anknytning
- Utveckla arbetsområden tillsammans med studie- och yrkesvägledaren där vi får in inslag som berör studie- och arbetslivsfrågor
- Samarbeta med studie- och yrkesvägledaren och andra lärare inom olika ämnen för att starta ett projekt
- Ge elever uppsökande uppdrag och låt dem intervjua personer på olika arbetsplatser
- Tala mycket om arbetslivet samt om vägar till olika yrken som bland annat innefattar studiegången
- Studiebesök på tidningar för att se hur journalister och fotografer redigerar och arbetar och hur de hanterar en nyhet

Bilaga 5. Idébank ämnesvis (Lunds kommun, 2015)

ÅK F-5

Vi (personal och elever):

- kopplar det som sker i undervisningen till verkligheten
- pratar drömmar ”vad vill de bli när de blir stora”
- tar emot besök av olika yrkesgrupper på skolan
- presenterar och intervjuar yrkesgrupper som finns på skolan
- föräldrar inbjuds till skolan för att prata om sina yrken
- har tema arbeten om yrken/framtid
- låter eleverna vara med på föräldrarnas arbetsplatser under en skoldag/del av skoldag
- låter eleverna intervju föräldrarna
- jämför yrken förr och nu vid historiska händelser
- kopplar kunskapsområden till yrken i samhället, t. ex NO-expr. kromatografi - vattens löslighet till laboratorium – sjukhus
- inventerar företag och föreningar till olika yrken
- har samtal om varför vi går i skolan och vad som är viktigt att lära sig
- bygger ett eget samhälle och utvecklar alla funktioner som finns och behövs där
- studerar företags miljöpolicy, m.m. inom ramen för undervisningen.
- skriver insändare bland annat till kommunpolitiker och vi deltar i aktuella diskussioner utanför skolan
- har ämnesövergripande projekt och verklighetsförankrade uppgifter, t.ex. att utveckla egna produkter och marknadsföra dem
- tar kontakt med företag för att komma på studiebesök (Teknik)
- jobbar med människan, manligt/kvinnligt och kopplar till yrken
- jobbar inom teknik/fysik-områdena och genom experiment vad andra arbetar med
- jobbar med den tekniska utvecklingen – yrkesmöjligheter för forskare – uppfinnare

Åk 6-9

Matte/No/Teknik

Vi (personal och elever):

- pratar om vilka yrkesmöjligheter som finns och vilka arbeten som Naturvetenskapliga programmet och Teknikprogrammet kan leda fram till.
- pratar om högre studier inom naturvetenskap och forskning som leder fram till nya uppfinningar och verktyg för samhället
- bjuder in personer som har fortsatt studera och som eventuellt arbetar med det ämnet som vi behandlar
- har diskussioner där vi problematiserar bilden av en naturvetare, t.ex. är det bara elever med höga betyg som bör bli naturvetare?

SO

Vi (personal och elever):

- talar mycket om arbetslivet samt vägar till olika yrken som bland annat innefattar studiegången, arbetsområdet ”yrkesliv, arbetsmarknad” (Sh)
- ser hur yrken växer fram – skillnader och likheter mot idag (Hi)
- undersöker välfärdssamhällets framväxt – skillnader och likheter mot idag (Hi)
- diskuterar etik – vilka typer av val ställs vi inför (Re)
- samarbetar med studie- och yrkesvägledaren i olika teman och frågor
- tittar på vem som jobbar med vad inom kommun och landsting
- diskuterar olika yrkesgrupper och hur de kan komma att beröras inför valet
- pratar om vår egen arbetsmiljö
- pratar om arbetsrätt, fackföreningar, arbetsliv i allmänhet på SO
- ser utifrån ett historiskt perspektiv – yrken förr och nu
- har tema om utanförskap, som betonar vikten av ett arbete som en viktig faktor
- pratar om vad jag har gjort, dvs. vilka erfarenheter som jag har
- jobbar med varför lärare vill vara lärare, pratar om lön
- pratar om betyg och vad man kan ha för nytta av dem inför sitt kommande yrkesliv
- pratar framtid: Vad vill man bli/göra, drömmar, vem är jag?
- tar reda på inom SO, historia, gör besök på historiska museet, vad gör en arkeolog/historiker?
- får besök av präst inom SO/religion
- kikar på hur kommunen styrs, vi besöker och intervjuar kommunalarbetare
- tar reda på hur det ser ut på olika arbetsplatserna; löner, utbildningar, fackförbund, arbetsuppgifter med mera
- pratar om familjen, samhället, ekonomi. Eleverna väljer yrke, tar reda på utbildning, hur det är att arbeta, lön, etcetera
- bevakar nyheter, omvärldskunskap
- berör i historia hur arbetslivet förändrats med fokus på olika sektorer (från jordbruk till tjänstesamhälle). "Svenska modellen" och välfärdssamhället. Arbetslivet ur ett historiskt perspektiv
- gör studiebesök på tingsrätten, pratar om lag och rätt, utbildningar inom området till exempel jurist, åklagare, domare, med mera
- får besök utifrån till exempel av polis
- arbetar med området: familjen, samhället, ekonomin. Eleverna väljer yrke, tar reda på utbildning, lön med mera kring yrket
- jobbar med befolkningsutveckling och migrationsfrågor
- jobbar med jämställdhetsfrågor och arbetslivsfrågor. Varför söker sig flickor till vissa utbildningar och sektorer? Varför undviker killar vissa utbildningar?
- ser på arbetslivet och dess utveckling, varför segregation? hur påverkar konflikter i världen oss?
- tittar på politiken och dess fria val ex skolvalet, miljöfrågor, etcetera

Moderna språk – spanska, tyska och franska

Vi (personal och elever):

- lyfter en del i åk 9 om språkskolor utomlands, samt vägleder inför gymnasiespråken
- jobbar med texter om arbetslivet i engelska och moderna språk
- pratar i moderna språk och engelska om vilka yrkesval man kan göra för att man läser språk
- jobbar med texter och filmer som handlar om yrken (moderna språk)
- berättar vad vi är bra på och tar fram goda egenskaper
- gör rollspel
- har utbyte med elever från andra länder och kan därför uppleva till exempel den spanska kulturen på nära håll
- gör studiebesök hos något företag med ”moderna språk” där det är nödvändigt att kunna språk

Svenska

Vi (personal och elever):

- jobbar med media – tidningstexter, provar att skriva olika texter som journalister, studerar texter i tidningar
- träffar författare – hur arbetar en författare. Bjuder in författare som möter eleverna
- jobbar med språkanvändning – muntligt, skriftligt – hur man uttrycker sig i olika sammanhang
- jobbar med argumentation/debatt – hur framföra bra/relevanta argument, vad säger de? (Politiker, debattartiklar i tidning och så vidare)
- jobbar med ordkunskap kring olika yrken, arbetsrelaterade ord
- har ämnesövergripande temaarbeten, till exempel med SO-ämnet
- har muntliga redovisningar – hur genomföra, vad tänka på – vi lär inför framtida situationer
- läser litteratur relaterat till arbetslivet, yrken förr och nu
- skriver CV och personliga brev
- skriver ansökningshandlingar och går på anställningsintervjuer med externa arbetsgivare
- intervjuar äldre personer. Vad har personen arbetat med och vilken utbildning har personen ifråga?
- analyserar hur arbetsmarknaden har förändrats genom tiderna. Varför är det så? Hur kommer arbetsmarknaden att se ut framöver?
- skriver uppsats: Vad gör jag om 25 år?
- skapar ett entreprenöriellt tankesätt, vi skapar bloggar
- diskuterar arbetslivet i termer av framtid, att bli vuxen, praktiskt; hur man betar sig på en arbetsplats, möten med andra människor

Engelska

Vi (personal och elever):

- jobbar med termer för att kunna använda språket i ett framtida yrke. Till exempel i kontakt med personer från andra länder, vi ska kunna arbeta utomlands
- gör jämförelser mellan samhällen och där ingår yrkesrelaterade frågor om till exempel arbetstider, arbetsetik
- gör dokumentärer när vi är varit ute på studiebesök med mera

- diskuterar hur vi upplevt prao/studiebesök
- har diskussioner relaterade till arbetslivet, vem är mest lämpad för ett visst yrke, favorityrken, rangordning av olika yrken med mera
- pratar om olika yrken, pratar med varandra om vad vi vill bli
- samtalar kring framtidsyrken – för och nackdelar
- tar fram exempel på situationer där språket är nödvändigt
- lär oss skriva formella brev/email

Musik

Vi (personal och elever):

- arbetar med musik i olika yrken, rättigheter
- pratar om karriärvägar för musiker och hur talangjakter kan fungera som en start på artistkarriären
- informerar om musikundervisning, musikutbildningar och musiklivets villkor
- delar med oss av egna erfarenheter som musklärare/musiker
- jobbar med röst- och hörselvård i alla årskurser och det är en viktig arbetslivsfråga för alla som sysslar med musik
- publicerar egna arbeten och egna musikkompositioner på hemsidor, bloggar, Youtube och Soundcloud
- jobbar aktivt med entreprenörskap och att visa vårt arbete utåt
- skapar läromedel för yngre årskurser
- träffar olika personer som har med musik/kulturliv att göra, musiker, regissörer, skådespelare, koreografer och dansare
- går på olika föreställningar och konserter och gör besök på teater
- gör olika konserter och föreställningar under hela högstadiet där vi tränar på att uppträda
- har ett låtskrivarprojekt där vi får en känsla av hur det är att vara låtskrivare

Bild

Vi (personal och elever):

- låter all undervisning relateras till yrkeslivet, med exempel på hur man inom olika yrkesområden har konkret nytta av obligatoriska moment inom bild
- arbetar med många samhällsfrågor där bild är ett medel för kommunikation
- analyserar och förhåller oss till begrepp som identitet, etnicitet, sexualitet, makt, etcetera
- jobbar med att skapa perspektiv in i olika yrken som till exempel arkitekt, layoutare, fotograf, konstnär, konstvetare, konsthistoriker, it-designer, trädgårdsdesigner, industriell formgivare med mera
- tar in filmare, konstnärer, med hjälp av skapande skola pengar
- har guidade turer på konsthallen och muséer vilket gör att eleverna förstår att människor har sådana yrken
- jobbar med reklam, utställningsteknik inför eventuella prao/studiebesök
- olika yrken involveras i bild/form, till exempel design

Idrott och hälsa

Vi (personal och elever):

- har undervisning om ergonomi på arbetsplatser, samt regler och skydd för bullernivå
- går på studiebesök och har självförtroendeskapande diskussioner
- vi tittar på arbetsställningar och belastning till exempel vid fysiska aktiviteter och förebyggande av skador, genom till exempel allsidig träning
- ser hälsan som ett livsprojekt. Att behålla ett bra hälsoliv är ett bra början från tonåringen

HKK

Vi (personal och elever):

- pratar mycket om yrken och framtid och privatekonomi
- kikar på olika yrken inom området. Hur är det att vara bagare eller kokerska? Vi besöker olika livsmedelsbutiker
- jobbar mycket med planering och organisation. Tränar på att följa instruktioner. Går på studiebesök och undersöker verksamhet i butiker
- samtalar om hur det är att jobba i livsmedelsbranschen

Slöjd (3–9)

Vi (personal och elever):

- lär oss att planera, genomföra och utvärdera
- jobbar med kreativt tänkande som kan användas i kommande yrkesliv
- provar på olika hantverksyrken
- berättar om yrken som har med skapande och textil att göra
- ger tips om vilka program på gymnasiet som har med textilt skapande att göra
- gör studiebesök, besöker yrkesmässor
- jobbar med projekt inom entreprenöriellt lärande i åk 9 (elevens val), eleverna får uppdrag av förskolebarn att planera och tillverka en del plagg för utklädnad (planering, intervjuer, kalkyler och så vidare)
- samarbetar med högre utbildningar: gymnasiet-högskolan där det finns tydliga kopplingar till slöjddämnet (estetiska programmet, designutbildningar)

Mölnåls stad